

ZÁCHRANA ŽIDŮ

Převod materiálu
Greplová Světlana
Pořadí v lekci
36

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 118:7 Hospodin je pro mě, mezi mémi pomocníky, spatřím pád těch, kdo mě nenávidí.

LITURGICKÉ ČTENÍ

Est 5,1-5

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- **charakteristika příběhu královny Ester** - viz předchozí úloha. Přetřete si poznámky k prvnímu dílu vyprávění o Ester, mnohé se týká i druhé poloviny příběhu.

- **rozvrh probíraných textů** vynechává zesmšnění Hamana (kap. 6) a obranné akce židů proti nachystaným iniciátorům pogromu (9,1-19). Historiku z 6. kapitoly doporučíme zařadit i ve vyprávění pro mladší děti, 9. kapitolu pro starší.

- **teutího dne** - (5,1) "teutí den" je v biblických vyprávěních bod obratu. Teprve "teutího dne" se ukáže, jak to vlastně všechno je - z Božího pohledu. Co mělo cenu a budoucnost, a co ne. Obrat a jeho kontext je dokladem, že příběh Ester je protká narážkami na základní biblická zvestná témata, nenápadně, avšak účinně a tvořivě dotažená do rozhodování všedního dne, ve sféře moci, politiky atd.

- **získala jeho přízeň** - (5,2n) obrat vyjadřuje, že Ester byla královi rozhodnutím vydána na milost a nemilost. Až do této chvíle by mělo být napínavé, jak to vlastně dopadne.

- **historika v mezíase** - 6. kapitola představuje "skrytý obrat". Ještě všechno běží podle starého, hrozí genocida podle Hamanem iniciovaného výnosu, ale Hamanovo postavení se začíná otřásat. Zesmšnění strýjce smrtónosné intriky je završeno výrokem jeho ženy, který podtrhuje zvláštní úlohu vyvoleného lidu (srv. např. Ž 2).

- **"zákon perský a médský"** (8,8b) svazuje krále tak, že nemůže zrušit svůj přecházející výrok. Nanejvýš může proti němu postavit jiný, jehož prostřednictvím se mohou židé hájit, ale konfrontaci a krizi již nelze předejít. Příběh je mimo jiné také svědectvím o tom, jaké poměry se rozhostí tam, kde právním řádem je neodvolatelné slovo centralistické autority.

- **ustanovení svátku púrím**. Předešlý svátek se přetě oddíl z Gn 32-34 o setkání Jáкова s Ezauem (smíření), v den slavnosti se přetě kniha Ester. Slavnosti přetěchází přetě a lidé se navzájem obdarovávají. "I chudým jsou dány dary (Est 9,22.26). Zbytek slavnosti se tráví vesele za zpěvu a radovánek. Mužové se oblékají do ženských šatů, ženy do mužských; na stěechách byly stavěny šibenice a na nich vřšena vycpaná podoba Hamanova, jež byla nakonec spálena." (BS-N, s.765). Jaký význam má taková slavnost právě u národa

pronásledovaného neustálými pogromy, je do značné míry pochopitelné (viz úskalí, pomsta).

- **svátek púrím** je ustanoven jako **připomínka** - rozpomenutí a zpřítomnění - skutečnosti, že navzdor nepřítivému Hamanovu losu se uplatnila riskantní odvaha Ester, která umožnila záchranu. (9,24-26) Tak se svátek stává radostnou oslavou vyvážnutí a zároveň spoluutváří víru, která nepodléhá osudové nepřítivým okolnostem, poměrům, rozhodnutím či režimům.

2. úskalí textu:

- **pomsta**(9,5nn) není především popisem historické události, ale především vyjadřuje zkušenost, že touha po pomstě dříve v každém společenství - i v tom, které mnohokrát uslyšelo, že má milovat nepřátele a pomstu přenechat Pánu.

Oddíl 9,1-19 nemusíme ovšem jen rozumět jako svědectvím o pomstě. Lze ho chápat jako svého druhu “naději na konečné vítězství, vymaněnou z eschatologických souadnic”. Zachycuje naději, že nepřátelé Božího lidu, hledící využít mocenských konstelací k pogromům, budou vpsledu všichni vyhlazeni.

I když nesouhlasíme s tímto násilným vyústěním, nemůžeme přehlížet, že vždycky znova se v dějinách vyskytne mnoho takových, kdo zneužijí situace pronásledovaných a bitých, aby se na jejich účet nestydat obohatili. A nejsme-li přímě v situaci jejich obtíží, nemůžeme z pozice “nezúčastněného pozorovatele” vyhlášovati odpuštění a smíření. Takto o lásce k nepřítelům nemluví ani Ježíš v Kázání na hoře.

3.

Děti mají projít bludištěm (například každou cestu vyznačit jinou barvou), aby poznaly, kdo nakonec k němu došel. Pustíte-li se do toho s dětmi před vyprávěním, můžete se jich ptát, co si myslí, že může ono bludiště znamenat. Vyprávěním pak na tuto otázku sami odpovídáte. Zařadíte-li zpracování obrázku až po výkladu, ptejte se jich, proč asi, když už výsledek znají, procházejí ještě takovým bludištěm. Významné je nejen uvědomit si výsledek, ale právě to, že předem nebyl jasný, že je vždycky otázkou důvěry.

4. poměcky:

- obrázek krále, soudce, zákonodávce
- obraz vysoko postavené dámy
- obraz genocidy
- který z obrazů posledního soudu (jsou tam jen zachránění nebo i odsouzení?)
- ilustrace k svátku púrím

5. motivace uvedení do příběhu:

Znáte příběh, kde se hlavní hrdina dostal do ohrožení života v podobném postavení jako Ester?

Připomeňte dětem, že Ester není žádná “Lara Croftová”, vybavená ke každodenním zápasům s ohrožením života - spíše “křehká topmodelka” v královském postavení, kterou převodně vůbec nenapadlo, že by musela nasadit vlastní křži

Kdo vytváří zákony? Kontroluje ho někdo? Může být v naší zemi přijat zákon, který by nějakou skupinu lidí odsoudil do podřadné role (kvůli náboženství, způsobu života, vzhledu, jazyku, názorům...)? Co tomu brání?

Rozhovor na toto téma umožní odlišit centralizované poměry z příběhu Ester s naší tvorbou zákonů, kdy existují mnohé pojistky a instituce (Listina práv a svobod, senát, Ústavní soud), které brání tomu, aby se ze zákona stal nástroj ponížení, segregace nebo dokonce genocidy.

6. osnovy vyprávění:

a) poznámka a osnova pro mladší a střední školní věk:

S mladšími dětmi můžete zvolit první motivaci, která připomene, kdo je Ester, s jakou výzvou se musí potýkat a jak je na ni vybavena. Součástí vyprávění může být i rozhovor o “osamělých bojovnicích víry” (Rachab, Rút aj.), jejichž víru SZ vyzdvihuje.

Motivace pro starší děti chce upozornit na nebezpečnou povahu “perského a médského zákona”, který nelze navzdor jeho naprosté škodlivosti zrušit, jen kompenzovat.

Osnova je společná, při vyprávění mladším dětem můžete vypustit bod VI.

I. Motivace

II. Král dal Ester milost a přijal ji a vyslyšel její pozvání

III. Jak Haman musel vychválit Mordokaje

IV. Hostina u Ester a její prosba; odhalení Hamana

V. Král dovoluje Mordokajovi napsat výnos na obranu židů

VI. Výpady proti nachystaným protivníkům

VII. Co všechno připomínají svátky púrím

VYPRÁVĚNÍ

I. ÚVOD - OPAKOVÁNÍ

Na flanel nebo magnetickou tabuli umístíte postavu Ester a naznačíte několik dílků - dlaždic nebo schodů - podle toho kolik máte otázek, a řekněte dětem: „S každou zodpovězenou otázkou dodáte Ester trošku odvahy na její cestě ke králi. Jak asi toto setkání dopadne?“ (Můžete dovolit hledat odpovědi v Bibli.)

Proč král hledal novou královnu? Jak se Mordokaj dostal do královských kronik? Proč Haman nenáviděl Mordokaje? Jak se chtěl Haman pomstít? Jak se zachoval král Achašveróš? Co dělali Ester i ostatní židé

v Šúšan, než šla Ester ke králi? Pro? se Ester bála jít ke králi? Pro? se nakonec rozhodla jít?

II. Ester p?ed králem

T?i dny se Ester i všichni židé v Šúšan postili, t?i dny si Ester vyprošovala na Pánu Bohu odvahu. T?etího dne si oblékla královské roucho. A te? krá?í p?es vnit?ní nádvo?í králova domu. Srdce jí tlu?e, nohy se jí chv?jí, kolena se podlamují, ale jde. Bu? zahyne jako první a po ní i její lid, anebo sv?j lid zachrání. Projeví jí král p?íze?? Vztáhne k ní zlaté žezlo? Všecko záleží jenom na králov? libov?li. Nebo ne? Odmali?ka p?ece slýchala o tom, jak Hospodin zachra?oval sv?j lid. A ona v??í, že on i dnes zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují.

Král sedí na tr?nu naproti vchodu do domu. A zlaté žezlo, které drží v ruce... vztahuje k Ester! „Královno Ester, co bys ráda? Až do poloviny království ti dám“. Ale Ester ještě nemá odvahu prosit za sv?j lid. Jestli se král bude rozhodovat mezi ní a svým oblíbencem Hamanem, není jisté, jak to dopadne. Ester to ví, a tak žádá: „Prosím, p?ij?te s Hamanem dnes ke mn? na hostinu, kterou jsem vám p?ipravila“. A král s Hamanem p?ijde. Na té hostin? se král znovu ptá: „Co bys cht?la?“ Ester znovu žádá: „P?ij?te ke mn? na hostinu i zítra.“ Teprve zítra králi ?ekne, co jí skute?n? leží na srdci. – Mezitím se však stanou dv? v?ci; ob? se týkají Mordokaje i Hamana..

Haman vyrostl málem až do nebe. Vypo?ítává svým oblíbenc?m, jak ho král povýšil; dokonce už i královna nezve na hostinu nikoho jiného než krále a jeho. Jenom ten Mordokaj, ten mu pije krev. Nepokloní se p?ed ním a nepokloní. Ješt? pár m?síc? bude trvat, než bude on i všichni židé vyvražd?ni. Haman?v vztek je však tak velký, že nechce ?ekat a rozhodne se zlikvidovat Mordokaje hned. A tak dá postavit u svého domu k?l p?tadvacet metr? vysoký. Už zítra na n?m bude Mordokaj viset, jen co si Haman vyžádá král?v souhlas.

III. pocta mordokajovi

Jenže mezitím dojde k n??emu, s ?ím Haman nepo?ítal: tu noc král nemohl spát. A židé, kte?í p?ekládali svoji Bibli do ?e?tiny, se nebáli ?íct – byl to Hospodin, kdo nedop?ál králi spánek. A tak si král nechal p?inést královské kroniky. A pak ?etl, ?etl, ?etl... a te? ho n?co zaujalo: Tady je zapsáno, že n?jaký Mordokaj mu p?i jednom spiknutí zachránil život. A ptá se: „Jak byl odm?n?n?“ „No..., nijak...“

Ale to už je ráno a na nádvo?í netrp?liv? p?ešlapuje Haman. Sp?chá za králem vyprosit si, aby mohl Mordokaje pov?sit na k?l. D?ív ovšem, než stihl promluvit, se ho král ptá: „?ekni, co mám ud?lat muži, kterého bych cht?l poctít?“ No - koho by cht?l král poctít? P?ece m?! A tak si Haman vymýšlí a vymýšlí. Královské roucho a královské kon? a všechny možné královské pocty. V duchu se už vidí, jak projíždí m?stem a jak mu všichni provolávají slávu! Jaké však bylo jeho zd?šení, když král ?ekne: „Tak to všechno ud?lej Mordokajovi, který sedí v královské brán?i! P?esn? tak, jak jsi to povídal! A na nic nezapome?!“

Ó to bylo pro Hamana ponižující! Místo toho, aby mohl Mordokaje pov?sil na k?l, má mu prokazovat královskou ?est! Nepo?ítal s tím, že Hospodin zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují.

IV. haman?v pád

Ale to už je t?etí den a za?íná druhá hostina u Ester. Král ji znovu vybízí: „?ekni své p?ání!“ A tak je Ester vysloví: „Chceš-li, daruj mi m?j život. A také m?j lid. Byli jsme prodáni, já i m?j lid, aby nás zahubili.“ „Cože? Tv?j život a tv?j lid? Kdo by se odvážil ublížit tob? a tvému lidu?“ „Tím naším nep?ítelem je tv?j oblíbenec Haman.“ Haman? Moje pravá ruka? Ten, kterému d?v??uji tak, že jsem mu sv?zil sv?j pe?etní prsten a s ním i svou moc? Rozho??ený král vstal od stolu a odešel do zahrady.

Jak to dopadne? Uv??í král Ester, anebo se p?ikloní ke svému rádci? Haman tuší, že jeho sláva kon?í. Vrhá se královn? k nohám, chce prosit o milost. V té chvíli se král vrátil, a když to spat?il, strašn? se rozzlobil. Haman je pro n?ho mrtev. Skon?í na k?lu, který sám postavil pro Mordokaje.

Haman krále zklamal. Ale Mordokajovi, tomu m?že d?v??ovat. Už jednou mu p?ece zachránil život. Sv??uje mu tedy sv?j pe?etní prsten - a s ním i svou moc.

V. králova milost žid?m

P?vodce toho hrozného plánu proti žid?m už není. Ale královské výnosy jsou všude po celé zemi. A stále platí. Jsou na nich královské pe?et?. Staly se zákonem.

A tak Ester – nepozvána – znovu p?ichází ke králi, padá mu k nohám a prosí: „Odvra?, prosím, tu hrozící pohromu!“ Jenže zákon médský a perský nem?že vzít zp?t nikdo. Dokonce ani sám král ne. Není tedy nakonec všechno zbytečné? Král rozhodne takto: Zákon zrušit nejde. Ale m?žete žid?m napsat, jak si mají po?ínat, a m?žete to potvrdit královskou pe?etí.

Mordokaj tedy p?ikázal napsat nové dopisy. Poslal je po jízdních poslech na nejrychlejších koních všem 127 krajinám ?íše od Indie až po Nubii. Židé se zaradovali: chystané pohrom? sice nejde zabránit, ale král nám dovoluje se bránit! Smíme se shromáždit a bojovat proti svým nep?átel?m! Židé oslavovali, jako kdyby už dosáhli vít?zství. Te? už nepochybují, že Hospodin zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují. Mnozí lidé se p?idali na stranu žid?. N?kte?í dokonce zatoužili pat?it k lidu, který byl na pohled tak bezmocný, ale má tak mocného a v?rného Boha.

VI. pomsta nad nep?áтели

Nastal den, ur?ený Hamanovým losem. Vypukl boj mezi židy a jejich protivníky... Jak asi dopadne? Žid? je jen hrstka... P?esto nepochybují, že Hospodin zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují.

Možná i ve tvém život? je n?co, ?eho se bojíš. N?co, z ?eho máš strach... I ty smíš d?v??ovat Pánu Bohu! I ty si smíš od n?ho v modlitbách vyprošovat odvahu. On i tebe chce zachránit... Ale nezapome? – našim nejv?tším nep?itelem jsou zlé myšlenky, které nás nutí ?íkat a d?lat špatné v?ci, ubližovat druhým a myslet jen na sebe. Proti tomu máme p?edevším bojovat! A p?edevším od toho nás chce B?h zachránit.

Jak to tehdy dopadlo? Židé se tedy shromáždili, jak povoloval nový královský výnos. Bojovali proti t?m, kte?í je nenávid?li. A bylo to zase jako za dávných ?as?, když Hospodin bojoval za sv?j lid. Židé své protivníky porazili. Hospodin skutečně zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují! zastává se slabých a uk?ivdných...

VII. svátky pÚrím

Dalšího dne si židé konečně mohli vydechnout. Te? jim nastaly pravé dny pokoje. Radovali se, oslavovali, posílali si dárky a nezapomínali ani na chudé. Ve výro?í dne, kdy dosáhli odpo?inutí od nep?átel, tedy druhého dne po boji, slaví židé dodnes svátky púrím, svátky los?. P?ipomínají si, nebo spíše znovu prožívají, jak Hospodin zm?nil jejich losem ur?ený úd?l. M?li být zahubeni - a místo toho jim B?h daroval radost a pokoj. Necht?jí nikdy zapomenout, že Hospodin zachra?uje ty, kdo mu d?v??ují. I my si to dnes p?ipomínáme, abychom na to nikdy nezapomn?li. Abychom vždycky Pánu Bohu d?v??ovali.

MODLITBA

Náš nebeský Otče, děkujeme ti, že tobě můžeme vždycky děkovovat. Děkujeme ti, že zachraňuješ každého, kdo na tebe spoléhá. Prosíme tě o moudrost a odvahu, když si nevíme rady, když máme strach nebo když se nám zdá, že jsi daleko. Prosíme tě o sílu bojovat proti zlým myšlenkám a sobectví. Zachraň nás ty sám. Prosíme tě o sílu vždycky ti děkovovat celým srdcem. Amen

podněty pro rozhovor:

- myslíte se, že někdo proti křesťanům potají spřádá nějaké hrozné plány? Mohlo by se takové spiknutí vydat? Už se to někdy povedlo?

- znáte někoho, kdo ve společnosti dosáhl vlivného postavení a dlouho tajil, jakého je vlastně původu? V jakém typu společnosti? Společnosti není zapotřebí, aby člověk tajil svůj původ? Co znamená - žít svůj život inkognito?

- můžeme některá nenadálá vysvobození, prezidentskou amnestii nebo některá dobrá rozhodnutí vlády chápat také jako rozhodnutí ovlivněná vnitřním odpovídností za národ, za utlačovanou skupinu atp.?

- kdo má dnes za úkol, aby lidé byli informováni odpovídajícím a jednali podle toho?

- nebylo to od Ester příliš riskantní a zbytečné, že se odvážila dát všanc i svůj život? Neměla se ukonejšit známým řečením, že "nebude hasit, co ji nepálí" a že není zapotřebí do něčeho zasahovat, protože "boží mlýny melou pomalu, ale jistě" ?

- co připomínají svátky půřím? Co připomínají vánoce, velikonoce? Chtěli byste mít v "křesťanském" kalendáři také takové svátky?

Poznámky: nejvtší potíže mi dělalo vyrovnat se s tím vyvražďováním. Přiznávám, že jsem něco i opsala z „Cesty Božího lidu“. Neodbytně mě u toho napadá otázka, jestli i křesťan může vzít do ruky zbraň, bránit život svůj a svých blízkých, jako to udělali například husité? – navrhuji přidat k podnětům pro rozhovor.

- píseň z tábora

Úzkost a radost Ester

Achašveroš pije, baští - já, je, je

po půl roce volá Vašti - já, je, je

Předveď se nám celá krásná,

/:a? je moje sláva jasná:/ - já, je, je

Vašti však poslechnout nechce - jé, je, je

a král se jí zbaví lehce - jé, je, je

Před krále pak předstoupila

/:co v konkurzu oslnila:/ - jé, je, je

O Vašti už nestará se - jé, je, je

a diví se Ester kráse - jé, je, je

Netuší, že Izraelka

/:je tahleta krásná holka:/ - jé, je, je

Sotva se král s Ester žení - jé, je, je

ocitne se v ohrožení - jé, je, je

Mordokaj však zradu tuje

/:a zrádce vyžadí z boje:/ - jé, je, je

Haman, ten je z Amáleka - jé, je, je

král 'ek', a? se před ním kleká - jé, je, je

Jen Mordokaj, ten nekleká,

a? se Haman jak chce vzteká...

"Nepokleknu před 'lov'ka!" - né, né, né

Zákon smrti Židům vládne - jé, je, je

na Ester ta tíha padne - jé, je, je

Tetího dne vykročila

/:před krále se odvažila:/ - jé, je, je

Král se od ní pozvat nechal - jé, je, je

s ním proraďný Haman spěchal - jé, je, je

Mordokaj mu radost kazí

/:tak ho na k?l zítra vrazí:/ - jé, je, je

Ráno se však Haman diví - jé, je, je

král si v noci p?e?et' knihy - jé, je, je

Te? mu opak p?ikazuje,

Mordokaje odm??uje,

všechn lid mu aplauduje - jé, je, je

Katastrofa nekoná se - jé, je, je

dík Ester a její kráse - jé, je, je

Haman a s ním jeho plány

/:budou navždy zp?etrhány:/ - jé, je, je

Den zkázy se v radost m?ní - jé, je, je

nastalo vysvobození - jé, je, je

Na pam?? té velké slávy

/:Židé dodnes púrím slaví:/ - jé, je, je

Odkaz na pracovní list

[36 Záchrana Žid?](#)

[36 Záchrana Žid? - st](#)

Odkaz na píse?

[Pr?ijd? jiz?, pr?ijd?, Duchu stvor?iteli, Duchu smí?ení](#)

[Moc p?edivná nás tiše obestírá](#)

[B?h kdyby se k nám nehlásil \(EZ188\)](#)

[Bojujte, bojujte dál, pohle?te jen, v dálce svítá](#)

[Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou](#)

[M?j Pán všechny svolá ráno, až se rozední](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[Ester 5,1–5](#)

[Ester 7,1–6](#)

[Ester 8,7–12](#)

[Ester 9,20–22](#)